

TEORIILE EDUCAȚIONALE MODERNE ȘI MANAGEMENTUL CLASEI DE ELEVI

Liubov ZASTÎNCEANU, conferențiar universitar, doctor
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Moldova

Abstract: Under the conditions of using modern educational technologies, the teacher's role in the management activities in the classroom is changed. Assuming new roles become a priority for a modern teacher.

Managementul educațional este un concept multidimensional, care, ierarhic, se structurează în mai multe nivele: central, regional, instituțional, managementul clasei de elevi. Dintre aceste nivele, doar în managementul clasei relațiile dintre manager (profesor) și subordonați (elevi) nu sunt reglementate de un contract de muncă a subordonaților, în care s-ar stabili ce ar trebui ei să facă la clasă și ce nu. Managementul clasei de elevi se subordonează unor activități, ce decurg din competențele cadrului didactic, ultima variantă a căroră pentru Republica Moldova, sunt stipulate în *Standarde de competență a cadrelor didactice din învățământul general (ord. ME nr.623 din 26.06.2016)*. De cealaltă parte, elevii urmează să-și îndeplinească obligațiunile școlare, care deși sunt prescrise în statutul școlii, nu poartă un caracter strict, cu puține efecte de pedeapsă. În același timp, elevii sunt, în special în învățământul general, minori, ceea ce îi absolvă de responsabilitatea față de multe situații problematice create de ei. De cele mai multe ori o situație conflictuală la clasă, în timpul orei, trebuie sau preîntâmpinată de profesor, sau tot de el soluționată. Astfel, profesorul este nevoit să caute permanent soluții pentru situațiile didactice create la clasă, respectând în același timp o multitudine de condiții, referitoare la activitatea de pedagog, și drepturile copiilor, urmând și să atingă finalitățile educaționale, propuse prin curricula disciplinară. Or, după spusele lui Henry Adams: „*Un profesor își pune amprenta asupra eternității; el nu poate ști niciodată până unde ajunge influența lui.*”

Managementul clasei de elevi este un domeniu de cercetare în științele educației care studiază perspectivele de abordare a clasei de elevi și structurile dimensionale ale acesteia, în scopul asigurării conduitelor corespunzătoare pentru desfășurarea procesului de predare-învățare-evaluare [1].

Managementul clasei de elevi, tradițional, are ca consecință îndeplinirea unor roluri clare din partea profesorului:

- *Planificarea* sau proiectarea, ce presupune proiectarea întregii activități cu clasa în conformitate cu documentele reglatorii: Codul Educației, Standarde de învățare eficientă pe discipline de studiu, curricula disciplinară, manualul școlar. În același timp, la nivelul de proiectare de lecție, în cadrul elaborării tehnologiilor educaționale proprii, profesorul va ține cont și de caracteristicile psihopedagogice ale clasei.
- *Organizarea* clasei de elevi, care poate fi de succes doar în situația, când, în afară de profesor, în unele situații roluri de organizator îl preiau elevii. Ponderea acestui rol din partea elevilor va spori odată cu creșterea lor și conștientizarea poziției în societate și nevoilor proprii de învățare.
- *Comunicarea* în cadrul realizării procesului educațional este primordială prin posibilitatea de a asigura transmiterea informației de toate tipurile între toți actorii acestuia, în orice direcție: de la profesor la elev, de la elev la profesor, de la elev la elev.
- *Conducerea* în situația managementului clasei de elevi ar însemna dirijarea activităților de formare și educare a copiilor. Adaptând orice stil pedagogic, profesorul oricum trebuie să rămână conducătorul (dirijorul) activităților, fiind prin statutul lui de om matur, format și specialist în domeniu o persoană, care cunoaște mai multe despre ce și cum se învață decât toți elevii luați împreună.

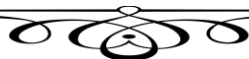
Alte roluri, pe care le îndeplinește profesorul în calitate de manager al clasei de elevi: coordonarea, îndrumarea, motivarea, consilierea, controlul și evaluarea [Ibidem] vin să completeze descrierea activităților realizate de profesor la clasă.

Aceste roluri ale profesorului în activitatea sa profesională rămân intacte în orice perioadă de activitate și tehnologia didactică utilizată. În același timp, odată cu schimbarea tehnologiilor didactice utilizate, se schimbă accentele în fiecare din aceste roluri: se mărește sau se micșorează ponderea profesorului în activitate, iar în unele situații se modifică totalmente.

Tehnologiile educaționale, conform definiției adoptate de UNESCO, sunt metode sistemice de creare, aplicare și determinare a întregului proces de predare-învățare cu implicarea resurselor tehnice și umane și interacțiunii lor, care are ca scop optimizarea formelor de instruire. Sunt bine cunoscute resursele tehnologie didactice, care trebuie luate în cont atunci când o elaborăm (Figura 1). Acea tehnologie educațională, care a fost creată timp de secole, s-a utilizat ani de-a rândul și continuă să se utilizeze este tehnologia instruirii tradiționale. La nivel de resurse, în condițiile sistemului de învățământ din Republica Moldova, această tehnologie se bazează pe manualul disciplinei școlare ca conținut de instruire organizat, pe metodele de învățământ mai mult sau mai puțin clasice și universale: explicația, observația, exercițiul, lucrul independent, povestirea, conversația, interogarea. Mediul de instruire e de obicei o sală de clasă, cu băncile amenajate tradițional. Este deja recunoscut, că această tehnologie este axată pe formarea de cunoștințe în condițiile necesității acumulării lor într-un volum mare în timp redus.

Fig. 1. Resursele tehnologiei didactice

Odată cu Reforma curriculară, care a avut loc în 2010, susținută ulterior de elaborarea diferitor documente reglatoare ale procesului educațional în învățământul general (Codul Educației, metodologia evaluării criteriale prin descriptori, regulamente privind evaluarea și notarea rezultatelor școlare..., documente de însoțire a educației incluzive, standarde de competență pentru cadrele didactice etc. [4]) a apărut necesitatea schimbărilor tehnologiilor educaționale utilizate în procesul educațional. Studiile demonstrează, că actualmente se utilizează, destul de intens, elemente ale tehnologiei de dezvoltare a gândirii critice, instruire problematizată, instruire diferențiată, instruire ludică. Mai rar se utilizează tehnologia instruirii prin proiecte, tehnologia instruirii prin ateliere, tehnologia instruirii modulare. Datorită documentelor reglatoare ale educației incluzive, în învățământul general a început a fi aplicată și tehnologia instruirii adaptive, axată pe realizarea planului educațional individualizat pentru copiii cu cerințe educaționale speciale.

Rolurile profesorului în fiecare din aceste tehnologii diferă de rolurile lui în tehnologia de instruire tradițională nu atât prin titluri, cât prin accentele deplasate de pe profesor pe elev, ca subiect al instruirii. Vom trece în revistă unele schimbări ale rolurilor profesorului în contextul utilizării tehnologiilor educaționale moderne:

- *Instruirea problematizată.* În cadrul unei lecții, cu o structură corespunzătoare clasificării în baza centrării pe formarea de competențe, această tehnologie poate fi utilizată la diferite momente ale ei: pentru motivarea elevilor pentru studierea temei sau captarea atenției (întrebări-problemă), sinteza cunoștințelor teoretice și practice (problemă) sau pentru studiul unei situații din mai multe puncte de vedere în contexte noi de aplicație (situație – problemă). În aceste situații rolul primordial al profesorului se rezumă la: selectarea oportună a nivelului și conținutului problematizării; organizarea clasei pentru realizarea problematizării; dirijarea adecvată a soluționării problemelor propuse.

- *Tehnologia dezvoltării gândirii critice.* Prin multitudinea de metode și tehnici, care le propune această tehnologie, momente de aplicație ale ei pot fi regăsite la orice etapă a lecției, poate fi realizată sub diferite forme (frontal, individual și în grupuri). Rolul profesorului în acest context este de a selecta corect tehnicile oportune situației didactice propuse, de a monitoriza adecvat realizarea lor și de a elabora și selecta resursele materiale pentru administrarea acestor tehnici.

- *Tehnologia instruirii diferențiate.* Necesitatea utilizării acestei tehnologii este stipulată în legea de bază a învățământului: Codul Educației prin evidențierea clară a principiilor fundamentale ale educației (art.7) [3]. Astfel, pornind de la proiectarea didactică profesorul poate diferenția obiectivele, conținuturile, formele de prezentare a acelorași conținuturi, folosind ca și criteriu de diferențiere stilurile de învățare, tipul de inteligență dominantă, nivelul de posedare a competențelor de învățare etc. În acest context profesorul are misiunea de a desemna criteriul de diferențiere; de a stratifica clasa de elevi în funcție de criteriu; de a elabora obiectivele, sarcinile, conținuturile diferențiate; de a elabora sarcini de progres pentru elevi din diferite straturi identificate.

- *Tehnologia instruirii prin proiecte.* Este o tehnologie maximal axată pe instruit și în condițiile instruirii de masă poate fi realizată doar extracurricular. Pentru profesor este important să determine o tematică interesantă de proiecte, să precizeze forma și criteriile de calitate pentru produsul realizat, să organizeze grupurile pentru crearea proiectelor, să monitorizeze realizarea acestora și, la final, să asigure o evaluare adecvată a rezultatelor proiectului per grup și per fiecare membru al grupului.

- *Tehnologia instruirii adaptive.* În condițiile sistemului de învățământ din Republica Moldova se regăsește doar în cazul asigurării incluzive a copiilor cu cerințe educaționale speciale. Profesorul de disciplină școlară este obligat, în cazul când disciplina lui face parte dintr-un plan educațional individualizat, să elaboreze un curriculum adaptat, care ar ține cont de mai multe momente: nevoile de formare ale elevului, nivelul actual al lui la disciplină, competențele prezente la momentul elaborării curriculum-ului pe fiecare din domeniile de formare, competențele de învățare, caracteristicile psihopedagogice (atenție, memorie, tip de gândire, viteza raționamentelor, capacitățile fizice etc.). După elaborarea curriculum-ului adaptat rămâne realiza, evalua, ajusta acest curriculum.

Sistemul de învățământ în Republica Moldova, în opinia noastră, presupune de fiecare dată elaborarea unei tehnologii didactice de autor, baza căreia este tehnologia instruirii tradiționale, în care, în funcție de caracteristicile clasei, conținuturile studiate, tipul de lecție preconizat se vor include elemente ale tehnologiilor educaționale moderne: problematizare, dezvoltarea gândirii critice, diferențiată etc.

Pentru elaborarea tehnologiilor didactice de autor se va aplica unul din modelele de proiectare pedagogică, de exemplu ADDIE (Figura 2).

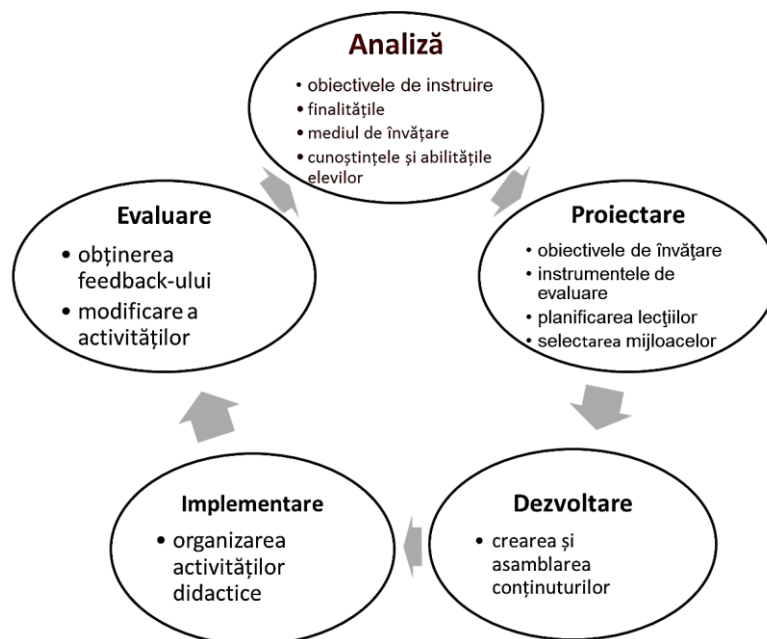

Fig. 2. Etapele modelului ADDIE [2]

În concluzie,

- Rolurile profesorului în activitatea de management al clasei de elevi se schimbă în funcție de elementele tehnologiilor educaționale moderne, care se utilizează în cadrul lecției.
- Crearea unui mediu oportun pentru însușirea materiei de studiu și valorificarea posibilităților psihopedagogice ale fiecărui elev depinde mult de capacitățile profesorului de a elabora o tehnologie didactică de autor, care îmbină elemente ale diferitor tehnologii educaționale moderne.

Referințe bibliografice:

1. Iucu R. Managementul clasei de elevi. Iași: Polirom, 2006. 272 p.
2. Zastînceanu L., Gașîtoi N. Organizarea instruirii adaptive a viitorilor profesori de matematică în cadrul instituțiilor de învățământ superior. Ghid metodologic pentru cadrele didactice. Bălți, 2016. 96 p.
3. Codul Educației al Republicii Moldova, Publicat: 24.10.2014 în Monitorul Oficial Nr. 319-324 art Nr: 634. Data intrării în vigoare: 23.11.2014. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/355156/> (vizitat 16.04.2017).
4. Disponibil: www.edu.gov.md (vizitat 16.04.2017).